

ΙΔΡΥΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ & ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΕΡΕΥΝΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΣΥΓΚΥΡΙΑΣ

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2016

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΚΛΙΜΑ (ΕΛΛΑΔΑ – ΕΕ-28– ΕΥΡΩΖΩΝΗ)

ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ –ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ –ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ – ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ

ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΙΚΗ ΕΜΠΙΣΤΟΣΥΝΗ (ΕΛΛΑΔΑ – ΕΕ-28– ΕΥΡΩΖΩΝΗ)

3 Οκτωβρίου 2016

Το IOBE διεξάγει κάθε μήνα από το 1981 Έρευνες Οικονομικής Συγκυρίας στις επιχειρήσεις στους τέσσερις τομείς της οικονομίας και, από τον Μάιο του 2008, και στους καταναλωτές. Οι έρευνες αποτελούν μέρος του κοινού εναρμονισμένου προγράμματος που χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (DG ECFIN) και τα αποτελέσματά τους χρησιμοποιούνται για τον υπολογισμό του δείκτη οικονομικού κλίματος σε Ελλάδα και στις υπόλοιπες ευρωπαϊκές χώρες, ενώ δημοσιεύονται αναλυτικά στις εκδόσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Οι αναλύσεις που δημοσιεύονται κάθε μήνα με τη μορφή αυτής της έκδοσης στηρίζονται στα πρωτογενή, αναλυτικά στοιχεία για πάνω από 1000 επιχειρήσεις και αντιπροσωπευτικό δείγμα 1500 καταναλωτών, όπως προκύπτουν από τις έρευνες που διεξάγει αποκλειστικά και μόνο το IOBE για την Ελλάδα για λογαριασμό της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Επόμενο δελτίο: **01/11/ 2016**

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΚΛΙΜΑ: ΕΕ-28, ΕΥΡΩΖΩΝΗ, ΕΛΛΑΔΑ**Ε.Ε – ΕΥΡΩΖΩΝΗ: Το οικονομικό κλίμα βελτιώνεται στην Ευρωζώνη και την ΕΕ**

Τον Σεπτέμβριο, το οικονομικό κλίμα στην Ευρωζώνη και την ΕΕ βελτιώνεται σε σχέση με τον Αύγουστο, μετά από ένα τρίμηνο πτωτικών ή σταθερών τάσεων, φθάνοντας στην πρώτη τις 104,9 μονάδες (+1,4) και στη δεύτερη τις 105,6 (+1,8), πάνω από τα επίπεδα του μακροχρόνιου μέσου όρου τους. Στην Ευρωζώνη, καταγράφεται μικρή ανάκαμψη του κλίματος στη **Βιομηχανία** (+2,6), στο **Λιανικό εμπόριο** (+1,6) και στον τομέα των **Κατασκευών** (+0,8), με τις **Υπηρεσίες** επί της ουσίας να μην μεταβάλλονται (+0,1). Οι εξελίξεις αυτές συνοδεύονται από οριακή άνοδο στην **καταναλωτική εμπιστοσύνη** (+0,3). Σε επίπεδο χωρών, το κλίμα βελτιώνεται οριακά και στις πέντε μεγαλύτερες οικονομίες της Ευρωζώνης και περισσότερο στην Ολλανδία (+1,7), ενώ ακολουθούν η Γερμανία (+1,6), η Γαλλία (+0,9), η Ισπανία (+0,5) και η Ιταλία (+0,4).

Η άνοδος του κλίματος στην **ΕΕ**, η οποία είναι ελαφρώς εντονότερη σε σχέση με εκείνη στην Ευρωζώνη, καθορίζεται εν πολλοίς από την άνοδο του δείκτη στο οικονομικό κλίμα της Πολωνίας (+2), αφού στο Ην. Βασιλείου καταγράφεται μετριοπαθής ανάκαμψη (+0,6). Σε τομεακό επίπεδο, οι προσδοκίες βελτιώνονται σε όλους τους τομείς, ενώ και η καταναλωτική εμπιστοσύνη μεταβάλλεται θετικά και μάλιστα έντονα. Αναλυτικότερα:

- Στη **Βιομηχανία**, οι δείκτες επιχειρηματικών προσδοκιών διαμορφώνονται στις -2,2 και -1,7 μονάδες σε ΕΕ και Ευρωζώνη. Οι προβλέψεις για την εξέλιξη της παραγωγής βελτιώνονται σε αμφότερες τις ζώνες, όπως και οι εκτιμήσεις για τα επίπεδα παραγγελιών και ζήτησης, με τις εκτιμήσεις για τα αποθέματα να κλιμακώνονται ελαφρά στην ΕΕ.
- Στις **Υπηρεσίες**, οι δείκτες προσδοκιών διαμορφώνονται στις +9,2 και +10 μονάδες σε ΕΕ και Ευρωζώνη αντίστοιχα. Οι εκτιμήσεις των επιχειρήσεων για την τρέχουσα δραστηριότητά τους μεταβάλλονται αρνητικά στην ΕΕ και θετικά στην Ευρωζώνη, ενώ οι εκτιμήσεις για την τρέχουσα ζήτηση παραμένουν εν πολλοίς αμετάβλητες, με τις προβλέψεις για τη βραχυπρόθεσμη εξέλιξή της να βελτιώνονται στην ΕΕ.
- Στο **Λιανικό Εμπόριο**, οι σχετικοί δείκτες διαμορφώνονται στις +1,2 μονάδες στην ΕΕ και τις +0,5 μονάδες στην Ευρωζώνη. Οι εκτιμήσεις για την τρέχουσα επιχειρηματική δραστηριότητα ενισχύονται και στις δύο ζώνες, με τις εκτιμήσεις για τα αποθέματα να παραμένουν επί της ουσίας στα ίδια επίπεδα και τις προβλέψεις για τις πωλήσεις τους επόμενους μήνες να ανακάμπτουν.
- Στις **Κατασκευές**, ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών κινείται στις -12 και -15 μονάδες σε ΕΕ και Ευρωζώνη αντίστοιχα. Οι προβλέψεις για το επίπεδο των εργασιών μεταβάλλονται θετικά σε αμφότερες τις ζώνες, όπως και οι προβλέψεις για την απασχόληση, αλλά μόνο στην ΕΕ.
- Ο **Δείκτης Καταναλωτικής Εμπιστοσύνης** διαμορφώνεται στις -6,4 και -8,2 μονάδες στην ΕΕ και την Ευρωζώνη αντίστοιχα. Οι προβλέψεις των καταναλωτών για την οικονομική κατάσταση του νοικοκυριού τους μεταβάλλονται θετικά στην ΕΕ, ενώ εκείνες για την οικονομική κατάσταση της χώρας βελτιώνονται σε αμφότερες τις ζώνες, κυρίως όμως στην ΕΕ. Η πρόθεση αποταμίευσης κερδίζει έδαφος, με τις προβλέψεις για την εξέλιξη της ανεργίας να επιδεινώνονται στην Ευρωζώνη και να βελτιώνονται αντίθετα στην ΕΕ.
- Τέλος, ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών στις **Χρηματοοικονομικές Υπηρεσίες** (δεν περιλαμβάνεται στο δείκτη οικονομικού κλίματος) επιδεινώνεται στην ΕΕ (+9,1 από +10 μον.) και την Ευρωζώνη (+7 από +8,1 μον.). Οι εκτιμήσεις για την τρέχουσα κατάσταση των

επιχειρήσεων επιδεινώνονται σε αμφότερες τις ζώνες, όπως και οι αντίστοιχες για την τρέχουσα πορεία της ζήτησης, αλλά και οι προβλέψεις της ζήτησης στο επόμενο τρίμηνο.

Πίνακας 1: Δείκτες Οικονομικού Κλίματος (1990-2015=100, εποχικά εξομαλυσμένα στοιχεία)¹

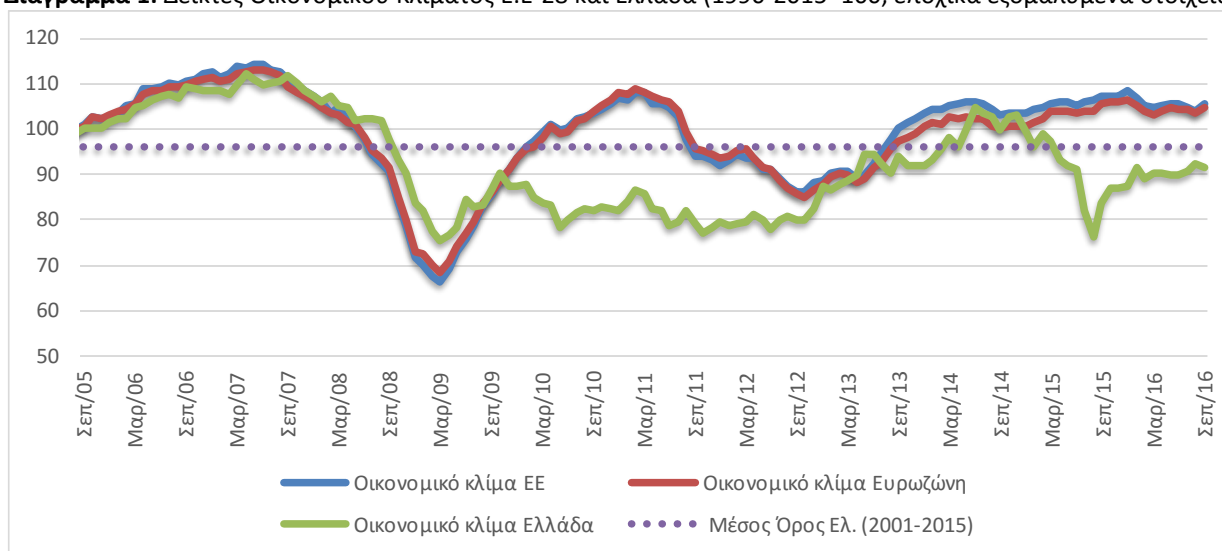
Περιοχή	Ακραίες τιμές ²		Μέσος όρος									
	Min	Max	2001-2015	2011	2012	2013	2014	2015				
ΕΕ-28	67,2 Μαρ-09	114,1 Ιουν-07	99,8	101,3	91,0	95,9	105,0	106,7				
Ευρωζώνη	70,0 Μαρ-09	113,5 Ιαν-01	99,0	102,2	90,8	93,8	101,3	104,3				
Ελλάδα	74,4 Μαρ-09	111,9 Απρ-04	95,8	81,0	80,3	90,8	99,5	88,7				
Περιοχή	2015											
	Ι	Φ	Μ	Α	Μ	Ι	Ι	Α	Σ	Ο	Ν	Δ
ΕΕ-28	104,4	104,7	105,6	106,0	106,0	105,1	106,1	106,5	107,2	107,4	107,2	108,5
Ευρωζώνη	101,5	102,3	103,9	103,8	103,8	103,4	103,9	104,0	105,5	106,1	106,0	106,7
Ελλάδα	95,9	98,8	97,3	93,3	92,0	91,2	82,1	76,1	83,8	87,1	87,1	87,6
Περιοχή	2016											
	Ι	Φ	Μ	Α	Μ	Ι	Ι	Α	Σ	Ο	Ν	Δ
ΕΕ-28	106,7	105,3	104,6	105,1	105,6	105,7	104,7	103,8	105,6			
Ευρωζώνη	105,1	103,9	103,0	104,0	104,6	104,4	104,5	103,5	104,9			
Ελλάδα	91,6	89,0	90,1	90,3	89,7	89,7	90,9	92,5	91,4			

¹ Ο Δείκτης Οικονομικού Κλίματος είναι το σταθμισμένο άθροισμα των Δεικτών Επιχειρηματικών Προσδοκιών στη Βιομηχανία, τις Κατασκευές, το Λιανικό Εμπόριο, τις Υπηρεσίες και του Δείκτη Καταναλωτικής Εμπιστοσύνης.

² Οι ακραίες τιμές αναφέρονται στην περίοδο 2001-2014, σε όλους τους πίνακες

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή, DG Ecfm

Διάγραμμα 1: Δείκτες Οικονομικού Κλίματος Ε.Ε-28 και Ελλάδα (1990-2015=100, εποχικά εξομαλυσμένα στοιχεία)

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή, DG Ecfm

ΕΛΛΑΔΑ: Ελαφρά βελτίωση του οικονομικού κλίματος, ανάκαμψη της καταναλωτικής εμπιστοσύνης

Ο Δείκτης Οικονομικού Κλίματος στην Ελλάδα ανακάμπτει τον Σεπτέμβριο σε σχέση με τον Ιούλιο, κινούμενος στις 91,4 (από 90,9) μονάδες, σε επίδοση υψηλότερη έναντι της αντίστοιχης περυσινής (83,8 μονάδες). Η εξέλιξη αυτή είναι αποτέλεσμα της μικρής βελτίωσης των προσδοκιών σε όλους τους τομείς, αλλά και της αισθητής ανόδου στην καταναλωτική εμπιστοσύνη, η οποία από τον Μάρτιο και μετά κυμαινόταν σε εξαιρετικά χαμηλά επίπεδα από τα οποία σταδιακά ανακάμπτει. Συνολικά, ο δείκτης καταγράφει σταδιακή ανάκαμψη των προσδοκιών μετά το κατώτατο σημείο στο οποίο είχαν φτάσει το καλοκαίρι του 2015 και αποτυπώνει επιστροφή στην κανονικότητα σε πλευρές της οικονομίας και εκτέλεση του προγράμματος προσαρμογής. Ταυτόχρονα, το γεγονός ότι το οικονομικό κλίμα δεν έχει επιστρέψει στα επίπεδα που είχε φτάσει το 2014 πρέπει να αποδοθεί, κατά ένα μέρος, στις πρόσθετες πιέσεις, φορολογικές και λοιπές, που αντιμετωπίζουν τόσο τα νοικοκυριά όσο και οι επιχειρήσεις. Από περισσότερο βραχυχρόνια άποψη, στην πλευρά των επιχειρήσεων, χωρίς να καταγράφεται κάτι αξιοσημείωτα θετικό, φαίνεται να διαμορφώνεται ένα περιβάλλον μεγαλύτερης σταθερότητας, σε σχέση με την αβεβαιότητα που υπήρχε στις αρχές τουλάχιστον του έτους για την πορεία υλοποίησης του προγράμματος. Στην πλευρά των καταναλωτών, η πολύ δύσκολη συγκυρία που αντιμετωπίζουν οι πολίτες, ειδικότερα σε σχέση με το φορολογικό και ασφαλιστικό, φαίνεται ότι έχει σε ένα βαθμό προεξοφληθεί ήδη από τους προηγούμενους λίγους μήνες, με αποτέλεσμα τον Σεπτέμβριο να καταγράφεται οριακή άμβλυνση της απαισιοδοξίας. Αναλυτικότερα:

- στη **Βιομηχανία**, οι προβλέψεις για την παραγωγή τους προσεχείς μήνες βελτιώνονται, το ισοζύγιο στις εκτιμήσεις για τα αποθέματα παραμένει αμετάβλητο, ενώ οι αρνητικές εκτιμήσεις για τις παραγγελίες και τη ζήτηση υποχωρούν ελαφρά
- στις **Υπηρεσίες**, οι αρνητικές εκτιμήσεις για την τρέχουσα κατάσταση των επιχειρήσεων αμβλύνονται και δίνουν τη θέση τους σε θετικό ισοζύγιο, όπως και οι εκτιμήσεις για την τρέχουσα ζήτηση, αν και οι προβλέψεις για τη βραχυπρόθεσμη εξέλιξη της ζήτησης χάνουν έδαφος
- στο **Λιανικό Εμπόριο**, οι εκτιμήσεις για τις τρέχουσες πωλήσεις ανακάμπτουν, όπως συμβαίνει και με τις προβλέψεις για τη βραχυπρόθεσμη εξέλιξή τους, με το δείκτη των αποθεμάτων να κινείται όμως αυξητικά
- στις **Κατασκευές**, αμβλύνονται οι πολύ δυσοίωνες προβλέψεις για το πρόγραμμα εργασιών των επιχειρήσεων, αλλά χωρίς αντίστοιχη βελτίωση στις προβλέψεις για την απασχόληση
- στην **Καταναλωτική Εμπιστοσύνη**, η βελτίωση του δείκτη είναι αποτέλεσμα των λιγότερο δυσμενών προβλέψεων στις προβλέψεις των νοικοκυριών για την οικονομική τους κατάσταση και για την οικονομική κατάσταση της χώρας το επόμενο 12-μηνο, αλλά και της βελτίωσης της πρόθεσης για αποταμίευση, με τις προβλέψεις για την εξέλιξη της ανεργίας αντίθετα να βαίνουν δυσμενέστερες

ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ: Βελτίωση προσδοκιών, ανάκαμψη στις προβλέψεις παραγωγής

Ο Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στη Βιομηχανία βελτιώνεται τον Σεπτέμβριο σε σχέση με τον Ιούλιο, φθάνοντας στις 94 (από 88,3) μονάδες, παραμένοντας πάντως σε υψηλότερα επίπεδα, έναντι της αντίστοιχης περυσινής του επίδοσης (78,8 μον.). **Από τις βασικές μεταβλητές του δείκτη, οι θετικές προβλέψεις για την παραγωγή τους προσεχείς μήνες ενισχύονται, το ισοζύγιο στις εκτιμήσεις για τα αποθέματα παραμένει σταθερό, ενώ οι αρνητικές εκτιμήσεις για τις παραγγελίες και τη ζήτηση υποχωρούν ελαφρά.** Αναλυτικά:

α) Σε **επίπεδο παραγγελιών και τρέχουσας ζήτησης**, ο αρνητικός δείκτης αμβλύνεται τον Σεπτέμβριο σε σχέση με τον Ιούλιο, κατά 8 μονάδες, στις -14, με το 23% (από 31%) των επιχειρήσεων να δηλώνουν χαμηλές για την εποχή παραγγελίες και το 9% να αναφέρει το αντίθετο.

β) Στις **προβλέψεις για την εξέλιξη της παραγωγής τους προσεχείς 3-4 μήνες**, το σχετικό ισοζύγιο ενισχύεται στις +15 (από +5) μονάδες, με το 28% (από 24%) των επιχειρήσεων να προβλέπει ανάκαμψη παραγωγής το επόμενο τρίμηνο και ένα 13% να αναμένει μείωσή της.

γ) Σε όρους **αποθεμάτων έτοιμων προϊόντων**, το σχετικό ισοζύγιο δεν μεταβάλλεται από τις +13 μονάδες, με το 17% (από 20%) των επιχειρήσεων να αναφέρει υψηλά για την εποχή αποθέματα και το 5% (από 7%) να δηλώνει το αντίθετο.

δ) Στους δείκτες **εξαγωγικής δραστηριότητας** καταγράφονται τον Σεπτέμβριο ανοδικές τάσεις: ο δείκτης στις **τρέχουσες εκτιμήσεις για εξαγωγές το τελευταίο τρίμηνο** κινείται στις +16 (από +6) μονάδες, ενώ και στις **εκτιμήσεις για τις παραγγελίες και τη ζήτηση εξωτερικού** και στις **προβλέψεις για εξαγωγές τους προσεχείς μήνες**, ο σχετικός δείκτης ανακάμπτει (στις -2 από -21 και στις +30 από +13 μον. αντίστοιχα).

ε) Οι **θετικές προβλέψεις για τις πωλήσεις τους προσεχείς μήνες** κερδίζουν περαιτέρω έδαφος τον Σεπτέμβριο σε σχέση με τον Ιούλιο, με το ισοζύγιο των +8 μονάδων να αυξάνεται στις +17 μονάδες και το 30% (από 26%) των επιχειρήσεων να αναμένει άνοδο πωλήσεων το προσεχές διάστημα. Αντίστοιχα ανακάμπτουν και οι αισιόδοξες εκτιμήσεις για τις **τρέχουσες πωλήσεις**, με το σχετικό δείκτη να διαμορφώνεται στις +12 (από +8) μονάδες.

στ) Οι **μήνες εξασφαλισμένης παραγωγής** διαμορφώνονται στους 4,2 (από 3,9) μήνες, ενώ το **ποσοστό χρησιμοποίησης εργοστασιακού δυναμικού** κινείται στο 66,3% (από 67,4%).

ζ) Ο αρνητικός δείκτης στις **προβλέψεις για την απασχόληση** υποχωρεί ελαφρά στις -4 (από -7) μονάδες, με το ποσοστό των επιχειρήσεων που προβλέπει άνοδο της απασχόλησης εντός του προσεχούς τριμήνου να κινείται στο 3% (από 7%) και το συντριπτικό 90% να αναμένει σταθερότητα σε όρους θέσεων εργασίας.

η) Οι **προβλέψεις για τις μεταβολές των τιμών** είναι οριακά θετικές, με το σχετικό δείκτη να κινείται στη +1 μονάδα (από -7 τον Ιούλιο) και 86% των επιχειρήσεων να προβλέπει εκ νέου σταθερότητα τιμών το επόμενο τρίμηνο.

Σε επίπεδο βασικών τομέων, οι σχετικές τάσεις είναι ανοδικές. Αναλυτικά:

Ο Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στα **Καταναλωτικά αγαθά** αυξάνεται τον Σεπτέμβριο στις 96,1 (από 91,3) μονάδες. Το ισοζύγιο παραγγελιών και εγχώριας ζήτησης επιδεινώνεται (-6 από -16 μον.), ενώ στις προβλέψεις για την παραγωγή, ο θετικός δείκτης αποκλιμακώνεται στις +7 (από +12) μονάδες. Έτσι, είναι το ισοζύγιο των αποθεμάτων που υποχωρεί κατά 10 μονάδες (στις +12) και ωθεί το συνολικό δείκτη σε άνοδο. Οι τάσεις στις εξαγωγικές μεταβλητές είναι αυξητικές, ενώ σε ό,τι αφορά τις προβλέψεις για την απασχόληση, το σχετικό ισοζύγιο βελτιώνεται οριακά στις -6 μονάδες. Τέλος, οι αποπληθωριστικές προβλέψεις για τις τιμές εξομαλύνονται ήπια (στη -1 από -6 μον. ο δείκτης), με το 86% των επιχειρήσεων να αναμένει εκ νέου βραχυπρόθεσμη σταθερότητα.

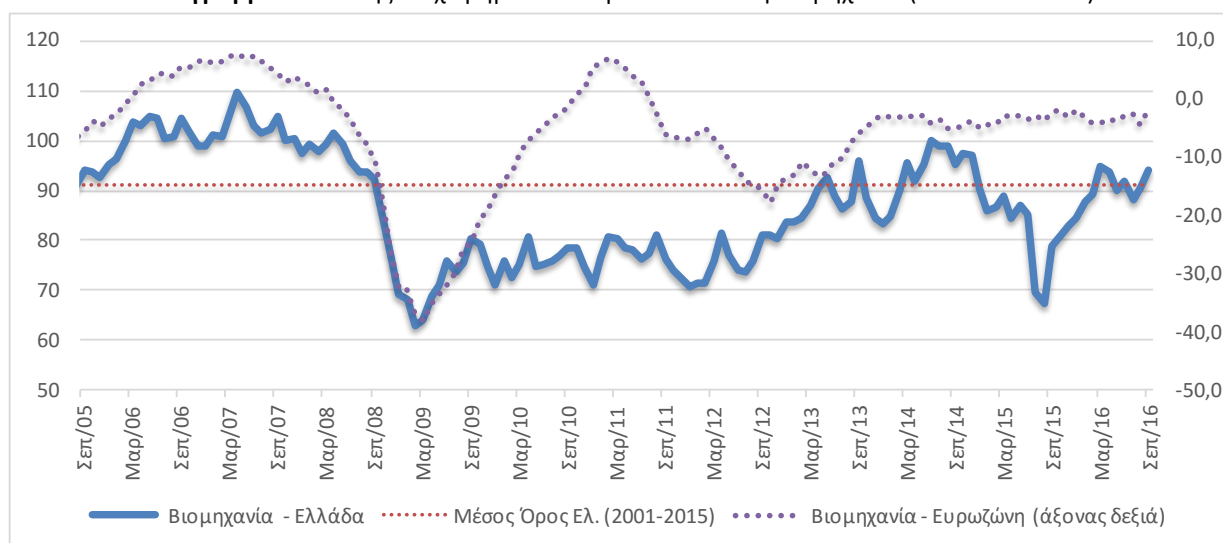
Πίνακας 2: Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στη Βιομηχανία

Τομέας			Ακραίες τιμές		Μέσος όρος						
Βιομηχανία (1996-2006=100)			Min	Max	2001-2015	2011	2012	2013	2014	2015	
			62,8 <i>Φεβ-09</i>	109,5 <i>Απρ-07</i>	90,3	76,9	77,2	87,8	94,6	81,9	
2015											
Ι	Φ	Μ	Α	Μ	Ι	Ι	Α	Σ	Ο	Ν	Δ
86,1	86,6	88,8	84,6	87,2	85,2	69,5	67,4	78,8	81,2	83	84,6
2016											
Ι	Φ	Μ	Α	Μ	Ι	Ι	Α	Σ	Ο	Ν	Δ
87,9	89,2	94,8	93,7	90,1	92,0	88,3	90,9	94,0			

Σημείωση: Ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών υπολογίζεται με βάση τις προβλέψεις παραγωγής, τις εκτιμήσεις για το ύψος των αποθεμάτων και τις εκτιμήσεις για τις παραγγελίες και τη ζήτηση.

Πηγή: IOBE

Διάγραμμα 2: Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στη Βιομηχανία (1996-2006=100)

Πηγή: IOBE, DG Ecfín. Ο δείκτης για την Ευρωζώνη είναι υπό μορφή ισοζυγίου και αντλείται από την DG Ecfín

Ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών στα **Κεφαλαιουχικά αγαθά** ανακάμπτει τον Σεπτέμβριο σε σχέση με τον Ιούλιο, κινούμενος στις 88,9 (από 74,6) μονάδες. Το ισοζύγιο των προβλέψεων για την παραγωγή σημειώνει αισθητή άνοδο, στις +10 (από -11) μονάδες, με το δείκτη των εκτιμήσεων για τις παραγγελίες και τη ζήτηση να κερδίζει επίσης έδαφος (-20 από -46 μον.). Το ισοζύγιο εκτιμήσεων των αποθεμάτων διαμορφώνεται στις +20 (από +16) μονάδες, ενώ στους δείκτες για τις εξαγωγικές προοπτικές, η τάση είναι εντόνως ανοδική. Στις προβλέψεις για τη βραχυπρόθεσμη εξέλιξη της απασχόλησης, το σχετικό αρνητικό ισοζύγιο διευρύνεται οριακά (στις -6 από -4 μονάδες), ενώ στις τιμές, ο σχετικός δείκτης των +3 μονάδων ισοσκελίζεται.

Ανοδικά κινείται και ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών στα **Ενδιάμεσα αγαθά**, φθάνοντας τις 94,7 (από 88,7) μονάδες. Το ισοζύγιο των προβλέψεων για τη βραχυπρόθεσμη εξέλιξη της παραγωγής κερδίζει 20 μονάδες και διαμορφώνεται στις +23 μονάδες, ενώ ο δείκτης στις εκτιμήσεις για το ύψος των αποθεμάτων αυξάνεται (στις +17 από +14 μονάδες ο δείκτης). Το αρνητικό ισοζύγιο των εκτιμήσεων για τις τρέχουσες παραγγελίες και τη ζήτηση παραμένει στις -21 μονάδες, ενώ από τα υπόλοιπα στοιχεία, ανοδικές είναι και εδώ οι τάσεις στους εξαγωγικούς δείκτες, με το ισοζύγιο προβλέψεων της βραχυπρόθεσμης απασχόλησης να βελτιώνεται στις -2 (από -11) μονάδες. Τέλος, το ισοζύγιο των -9 μονάδων στις τιμές αυξάνεται τον Σεπτέμβριο στις +4 μονάδες, με το 11% (από 6%) να προβλέπει άνοδό τους.

ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ: Μικρή βελτίωση προσδοκιών τον Σεπτέμβριο, αλλά από πολύ χαμηλά επίπεδα

Ο Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στις Κατασκευές βελτιώνεται ελαφρά τον Σεπτέμβριο σε σχέση με τον Ιούλιο και διαμορφώνεται στις 43,8 (από 41,5) μονάδες, χαμηλότερα πάντως ακόμα και σε σχέση με την αντίστοιχη περυσινή του επίδοση (56,3 μον.). **Σε κλαδικό επίπεδο καταγράφεται ελαφρά άνοδος του δείκτη στις Ιδιωτικές Κατασκευές και οριακή βελτίωση στα Δημόσια Έργα, ενώ από τα βασικά στοιχεία του δείκτη, αμβλύνονται οι πολύ απαισιόδοξες προβλέψεις για το πρόγραμμα εργασιών των επιχειρήσεων, ενώ επιδεινώνονται οι προβλέψεις για την απασχόληση.** Αναλυτικά, ο έντονα αρνητικός δείκτης στις προβλέψεις για το πρόγραμμα εργασιών των επιχειρήσεων κινείται ανοδικά, στις -70 (από -79) μονάδες, με το 73% (από 84%) των επιχειρήσεων να διατυπώνει απαισιόδοξες προβλέψεις για το επίπεδο των εργασιών του το επόμενο τρίμηνο και μόλις το 3% να δηλώνει το αντίθετο. Ταυτόχρονα οι αρνητικές προβλέψεις για την απασχόληση διευρύνονται, με το σχετικό δείκτη να υποχωρεί στις -47 (από -42) μονάδες και το 58% (από 47%) των ερωτηθέντων να προβλέπουν μείωση των θέσεων εργασίας στον τομέα, όταν ένα 11% (από 4%) αναμένει άνοδο. Στα υπόλοιπα στοιχεία δραστηριότητας, ο αρνητικός δείκτης των εκτιμήσεων για την τρέχουσα πορεία εργασιών των επιχειρήσεων επίσης μεταβάλλεται θετικά, στις -20 (από -26) μονάδες, αν και οι μήνες εξασφαλισμένης δραστηριότητας περιορίζονται στους 7,6 (από 10,5). Στις τιμές, το σχετικό αρνητικό ισοζύγιο των -25 μονάδων υποχωρεί οριακά στις -27 μονάδες, ενώ τέλος, διατηρείται στο πολύ χαμηλό 5%, για έβδομο κατά σειρά μήνα, το ποσοστό των επιχειρήσεων που αναφέρουν απρόσκοπτη επιχειρηματική λειτουργία. Από τις υπόλοιπες επιχειρήσεις, το 36% επισημαίνει τη χαμηλή χρηματοδότηση, το 39% την ανεπαρκή ζήτηση και ένα 20% τους υπόλοιπους συγκυριακούς παράγοντες ως βασικότερα εμπόδια στη λειτουργία του.

Αναλυτικά στους επιμέρους κλάδους:

Ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών στις **Ιδιωτικές Κατασκευές** αυξήθηκε ελαφρά τον Σεπτέμβριο σε σχέση με τον Ιούλιο, στις 46,6 (από 44) μονάδες, χαμηλότερα από το περυσινό του επίπεδο (51,9 μονάδες). Από τις βασικές μεταβλητές του δείκτη, οι προβλέψεις για το επίπεδο προγραμματισμένων εργασιών χάνει ελαφρά έδαφος (στις -67 από -64 μον. Το σχετικό ισοζύγιο), ενώ στις προβλέψεις για την απασχόληση του κλάδου καταγράφεται βελτίωση (-37 από -45 μον. ο δείκτης). Σε ό,τι αφορά τα υπόλοιπα στοιχεία δραστηριότητας, οι εκτιμήσεις για την τρέχουσα πορεία εργασιών των επιχειρήσεων υποχωρούν κατά 10 μονάδες (στις -18 μον. ο δείκτης), ενώ οι μήνες εξασφαλισμένης δραστηριότητας διαμορφώνονται στους 6,1 (από 6,3). Στις τιμές, εντείνονται αισθητά οι αποπληθωριστικές προσδοκίες (-44 από -8 μον. ο δείκτης), ενώ τέλος, διαμορφώνεται στο οριακό 1% (από 9%) το ποσοστό των επιχειρήσεων που δεν

αναφέρουν προσκόμματα στη λειτουργία τους. Από τις υπόλοιπες, το 53% δηλώνει την ανεπάρκεια χρηματοδότησης και το 39% τη χαμηλή ζήτηση ως βασικότερα λειτουργικά εμπόδια.

Ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών στις **Κατασκευές Δημοσίων Έργων** βελτιώνεται εντελώς οριακά τον Σεπτέμβριο συγκριτικά με τον Ιούλιο, στις 40,9 (από 40,1) μονάδες, σε επίπεδο χαμηλότερο από το αντίστοιχο περυσινό (58,5 μον.). Ως προς το πρόγραμμα εργασιών του κλάδου, ο ιδιαίτερα χαμηλός δείκτης των -86 μονάδων κινείται στις -72 μονάδες, ενώ στις προβλέψεις για την απασχόληση καταγράφεται πτώση, με το σχετικό, αρνητικό ισοζύγιο να χάνει 4 μονάδες (στις -41 μον.). Από τις επιχειρήσεις του κλάδου, το 66% (από 46%) εξ αυτών αναμένει μείωση των θέσεων εργασίας και το 13% (από 5%) αύξηση. Στις υπόλοιπες μεταβλητές, οι αρνητικές εκτιμήσεις για τις τρέχουσες εργασίες των επιχειρήσεων περιορίζονται (στις 21 από -35 μον. ο δείκτης), ενώ στις τιμές, η αποπληθωριστική τάση υποχωρεί ελαφρά (στις -17 από -34 μον. το ισοζύγιο). Τέλος, οι κατασκευαστικές επιχειρήσεις που δηλώνουν απρόσκοπτη επιχειρηματική λειτουργία εκφράζονται από το 8% (από 3%) του συνόλου, ενώ το 39% αναφέρει την ελλιπή ζήτηση, το 25% τη χαμηλή χρηματοδότηση και ένα 27% την τρέχουσα οικονομική κατάσταση ως τα κυριότερα επιχειρηματικά εμπόδια.

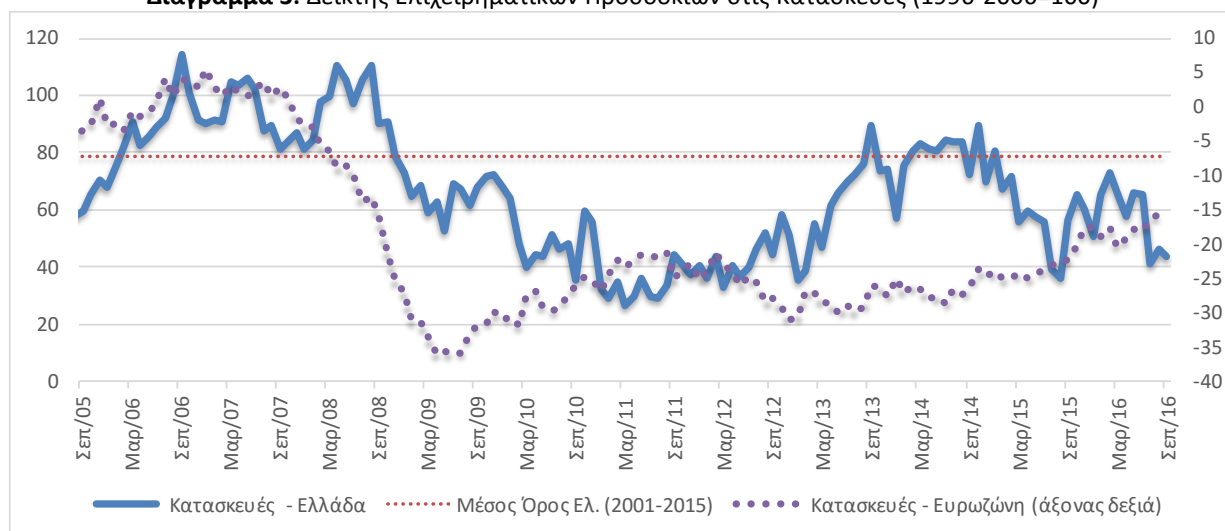
Πίνακας 3: Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στις Κατασκευές

Τομέας		Ακραίες τιμές			Μέσος όρος						
Κατασκευές (1996-2006=100)		Min	Max		2001-2015	2011	2012	2013	2014	2015	
		26,3 Μαρ-11	123,8 Σεπ-03		77,2	34,2	43,2	65,0	80,4	56,4	
2015											
I	Φ	M	A	M	I	I	A	Σ	O	N	Δ
67,4	71,9	55,8	59,7	57,5	55,7	39,3	39,3	56,3	65,2	60,5	50,8
2016											
I	Φ	M	A	M	I	I	A	Σ	O	N	Δ
65,6	72,7	65,8	57,5	65,7	65,4	41,5	46,6	43,8			

Σημείωση: Ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών υπολογίζεται με βάση τις εκτιμήσεις για το πρόγραμμα των εργασιών και τις προβλέψεις για την απασχόληση.

Πηγή: IOBE

Διάγραμμα 3: Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στις Κατασκευές (1996-2006=100)

Πηγή: IOBE, DG Ecfm. Ο δείκτης για την Ευρωζώνη είναι υπό μορφή ισοζυγίου και αντλείται από την DG Ecfm

ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ: Οριακή βελτίωση επιχειρηματικών προσδοκιών, αυξημένες προβλεπόμενες προβλέψεις

Ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών στο **Λιανικό Εμπόριο** βελτιώνεται τον Σεπτέμβριο σε σχέση με τον Ιούλιο, κινούμενος στις 99,6 (από 98) μονάδες, σημαντικά υψηλότερα σε σύγκριση με την αντίστοιχη περσινή του επίδοση (69 μον.), όταν ακόμη ήταν έντονη η αρνητική επίδραση στο εμπόριο από την επιβολή κεφαλαιακών ελέγχων. Από τις κύριες μεταβλητές του δείκτη, **οι εκτιμήσεις για τις τρέχουσες πωλήσεις ανακάμπτουν, όπως συμβαίνει και με τις προβλέψεις για τη βραχυπρόθεσμη εξέλιξή τους, με το δείκτη των αποθεμάτων όμως να κινείται αυξητικά.** Αναλυτικά, οι θετικές εκτιμήσεις των επιχειρήσεων για τις τρέχουσες πωλήσεις τους κινούνται ανοδικά, με το σχετικό δείκτη να φθάνει στις +18 (από +13) μονάδες και το 39% των επιχειρήσεων να δηλώνει αυξημένες πωλήσεις, έναντι ενός 21% (από 31% όμως τον Ιούλιο) που αναφέρει το αντίθετο. Ο δείκτης των αποθεμάτων αλλάζει ξανά τάση και κινείται στις +6 (από -5) μονάδες, ενώ οι αισιόδοξες προβλέψεις για την εξέλιξη των πωλήσεων το επόμενο τρίμηνο ενισχύονται, με το σχετικό ισοζύγιο των +6 μονάδων να αυξάνεται στις +17 μονάδες. Το ισοζύγιο στις παραγγελίες προς προμηθευτές χάνει αντίθετα έδαφος (-5 από +3 μον.), ενώ το θετικό ισοζύγιο για την απασχόληση δίνει τη θέση του σε ελαφρώς δυσμενείς προβλέψεις (στις -5 από +3 μονάδες). Τέλος, ως προς τη βραχυπρόθεσμη εξέλιξη των τιμών, το ισοζύγιο των +8 μονάδων αυξάνεται κατά 2 μονάδες.

Οι εξελίξεις σε επιμέρους κλάδους του Λιανικού εμπορίου είναι οι εξής:

Ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών στα **Τρόφιμα – Ποτά – Καπνός** παραμένει τον Σεπτέμβριο στα επίπεδα του Ιουλίου, στις 121,1 μονάδες, σε μία από τις υψηλότερες επιδόσεις των τελευταίων ετών. Οι έντονα θετικές εκτιμήσεις για τις τρέχουσες πωλήσεις κερδίζουν έδαφος, με το σχετικό δείκτη να διαμορφώνεται 10 μονάδες υψηλότερα, στις +86, και το 91% (από 86%) των επιχειρήσεων να εκτιμούν αυξημένες πωλήσεις. Αποδυναμώνονται όμως οι πολύ θετικές προβλέψεις για τις πωλήσεις της επόμενης περιόδου (+58 από +70 μον.), ενώ στις εκτιμήσεις για τα αποθέματα, ο αντίστοιχος δείκτης παραμένει στις +13 μονάδες. Στις προβλέψεις για τις παραγγελίες προς προμηθευτές καταγράφεται αισθητή αποκλιμάκωση (+12 από +59 μον. το ισοζύγιο), με τις θετικές προβλέψεις για την εξέλιξη της απασχόλησης του κλάδου να υποχωρούν (+2 από +18 μον. ο δείκτης), ενώ ο δείκτης τιμών παραμένει αμετάβλητος στις +13 μονάδες.

Πτωτικά κινείται τον Σεπτέμβριο σε σχέση με τον Ιούλιο ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών στα **Υφάσματα – Ένδυση – Υπόδηση**, στις 80,9 (από 84,3) μονάδες, σε ανώτερα επίπεδα σε σχέση με τα αντίστοιχα περσινά (61 μον.). Από τα βασικά στοιχεία δραστηριότητας, οι εκτιμήσεις για τις τρέχουσες πωλήσεις βελτιώνονται (-7 από -29 μον. το ισοζύγιο), αντίθετα από την εξέλιξη στις προβλέψεις για τις βραχυπρόθεσμες πωλήσεις (-40 από -30 μον. το σχετικό ισοζύγιο) και τις εκτιμήσεις των αποθεμάτων (στις +8 από -15 μον. ο δείκτης). Οι αρνητικές προβλέψεις σχετικά με τις παραγγελίες προς προμηθευτές το επόμενο τρίμηνο μεταβάλλονται ήπια προς τα πάνω (στις -28 από -30 μον. το ισοζύγιο), ενώ στις προσδοκίες για την απασχόληση καταγράφεται εκ νέου διεύρυνση του αρνητικού δείκτη (-36 από -19 μον.). Τέλος, στις τιμές, το σχετικό ισοζύγιο των -17 μονάδων κινείται στις -20 μονάδες, με το 80% των ερωτηθέντων να προβλέπει σταθερότητα.

Οι επιχειρηματικές προσδοκίες στα **Είδη Οικιακού Εξοπλισμού** βελτιώνονται τον Σεπτέμβριο σε σχέση με τον Ιούλιο, με το σχετικό δείκτη να διαμορφώνεται στις 95,5 (από 86,2) μονάδες,

υψηλότερα σε σύγκριση με την ίδια περίοδο πέρυσι (51,6 μον.). Το ισοζύγιο για τις τρέχουσες πωλήσεις αυξάνεται κατά 20 μονάδες, στις +8, ενώ και οι αρνητικές προβλέψεις για τις πωλήσεις της επόμενης περιόδου αμβλύνονται ήπια (στις -3 από -5 μον. ο δείκτης). Οι εκτιμήσεις για τα αποθέματα κινούνται από τις -10 στις -13 μονάδες, ενώ ο δείκτης των παραγγελιών προς προμηθευτές το επόμενο τρίμηνο επιδεινώνεται στις -10 (από -5 μονάδες). Ως προς τις προβλέψεις για την απασχόληση του κλάδου, το ισοζύγιο των -6 μονάδων διευρύνεται σημαντικά, στις -23 μονάδες, καθώς καμία επιχείρηση δεν προβλέπει άνοδο, ενώ τέλος, ως προς τις τιμές, ο αντίστοιχος δείκτης αυξάνεται στις +13 (από -6) μονάδες.

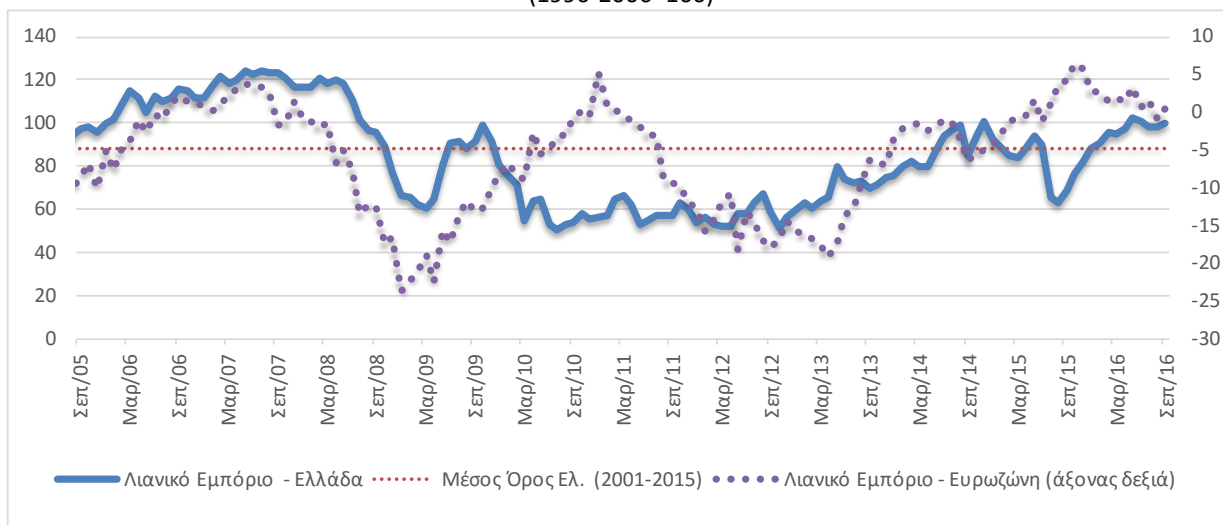
Πίνακας 4: Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στο Λιανικό Εμπόριο

Τομέας		Ακραίες τιμές			Μέσος όρος						
Λιανικό Εμπόριο (1996-2006=100)		Min	Max		2001-2015	2011	2012	2013	2014	2015	
		50,8 Ιουλ-10	124,3 Μαι-07		87,9	58,9	57,1	70,2	89,1	81,0	
2015											
Ι	Φ	Μ	Α	Μ	Ι	Ι	Α	Σ	Ο	Ν	Δ
88,0	88,8	83,6	87,9	94,0	89,4	65,7	62,8	69,0	76,7	82,3	88,2
2016											
Ι	Φ	Μ	Α	Μ	Ι	Ι	Α	Σ	Ο	Ν	Δ
90,5	95,9	94,4	97,5	102,6	100,6	98,0	98,4	99,6			

Σημείωση: Ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών υπολογίζεται με βάση τις εκτιμήσεις και τις προβλέψεις για τις πωλήσεις και τις εκτιμήσεις για το ύψος των αποθεμάτων.

Πηγή: IOBE

Διάγραμμα 4: Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στο Λιανικό Εμπόριο (1996-2006=100)

Πηγή: IOBE, DG Ecfm. Ο δείκτης για την Ευρωζώνη είναι υπό μορφή ισοζυγίου και αντλείται από την DG Ecfm

Ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών στα **Οχήματα – Ανταλλακτικά** διαμορφώνεται κατά 10 μονάδες χαμηλότερα τον Σεπτέμβριο σε σχέση με τον Ιούλιο, στις 87,9 μονάδες, σε υψηλότερο επίπεδο σε σχέση με το αντίστοιχο περσινό (84,6 μον.). Ο δείκτης των εκτιμήσεων για τις τρέχουσες πωλήσεις του κλάδου κατρακυλά στις -22 (+22) μονάδες, ενώ αντίθετα αμβλύνονται οι πολύ απαισιόδοξες προβλέψεις για τις πωλήσεις της επόμενης περιόδου (-12 από -36 μον. ο δείκτης). Στα αποθέματα, ο σχετικός δείκτης κινείται στις -7 (από -16) μονάδες, με τις προβλέψεις για την απασχόληση να επιδεινώνονται αισθητά (στις -7 από +11 μον. το σχετικό ισοζύγιο). Στις παραγγελίες προς προμηθευτές, το ισοζύγιο των -31 μονάδων μεταβάλλεται θετικά, κατά 14 μονάδες, ενώ τέλος, ως προς τις προβλέψεις των τιμών, ο σχετικός δείκτης υποχωρεί στις +8

(από +22) μονάδες, με το 80% (από 67%) των επιχειρήσεων να αναμένει σταθερότητα τιμών βραχυπρόθεσμα.

Οι επιχειρηματικές προσδοκίες στα **Πολυκαταστήματα** κινούνται ανοδικά τον Σεπτέμβριο σε σχέση με τον Ιούλιο, με το σχετικό δείκτη να αυξάνεται κατά 10 μονάδες και να διαμορφώνεται στις 109.5 μονάδες, σε αισθητά ανώτερη τιμή από την περσινή χαμηλή λόγω της επιβολής κεφαλαιακών ελέγχων (78 μον.). Από τις βασικές μεταβλητές του δείκτη, είναι οι εκτιμήσεις για τις τρέχουσες πωλήσεις (+38 από +19 μον. ο δείκτης), αλλά και οι προβλέψεις για τις πωλήσεις της επόμενης περιόδου (+56 από +21 μον. το σχετικό ισοζύγιο) που ωθούν το συνολικό δείκτη σε άνοδο, αφού το ισοζύγιο των αποθεμάτων κλιμακώνεται στις +19 (από -1) μονάδες. Από τα υπόλοιπα στοιχεία, το ισοζύγιο στις προβλέψεις για τις παραγγελίες προς προμηθευτές βελτιώνεται (+17 από -4 μον.), ενώ στις προβλέψεις για την απασχόληση, ο ισοσκελισμένος δείκτης παραμένει ως έχει από τις αρχές του έτους (με εξαίρεση τον Απρίλιο που ήταν θετικός). Τέλος, στις τιμές, οι πληθωριστικές τάσεις παραμένουν έντονες (+20 από +24 μον. το ισοζύγιο).

ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ: Ελαφρά βελτίωση προσδοκιών, θετικές εκτιμήσεις για την τρέχουσα κατάσταση των επιχειρήσεων

Ο Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στις **Υπηρεσίες** βελτιώνεται ελαφρά και τον Σεπτέμβριο σε σχέση με τον Ιούλιο και διαμορφώνεται στις 80 (από 77,7) μονάδες, σε υψηλότερη επίδοση από την αντίστοιχη περσινή (75,4 μον.). **Από τις επιμέρους μεταβλητές του δείκτη, οι αρνητικές εκτιμήσεις για την τρέχουσα κατάσταση των επιχειρήσεων αμβλύνονται και δίνουν τη θέση τους σε θετικό ισοζύγιο, όπως και οι εκτιμήσεις για την τρέχουσα ζήτηση, με τις προβλέψεις για τη βραχυπρόθεσμη εξέλιξη της ζήτησης αντίθετα να χάνουν έδαφος.** Αναλυτικότερα, ο δείκτης των εκτιμήσεων για την τρέχουσα κατάσταση των επιχειρήσεων διαμορφώνεται στις +4 (από -3) μονάδες, ενώ το ισοζύγιο των -7 μονάδων στις εκτιμήσεις για την τρέχουσα ζήτηση κινείται στη +1 μονάδα. Ο ισοσκελισμένος δείκτης των προβλέψεων για τη ζήτηση του επόμενου τριμήνου επιδεινώνεται στις -6 μονάδες, ενώ από τα υπόλοιπα στοιχεία, οι αρνητικές προβλέψεις για την απασχόληση διευρύνονται ελαφρά, με το σχετικό δείκτη να κινείται στις -11 (από -6) μονάδες. Ως προς τις τιμές, το σχετικό ισοσκελισμένο ισοζύγιο κινείται στις -10 μονάδες, ενώ τέλος, αυξάνεται στο 28% (από 23%) το ποσοστό των επιχειρήσεων που δηλώνει απρόσκοπτη επιχειρηματική λειτουργία. Από τις υπόλοιπες επιχειρήσεις, το 1/5 επισημαίνει την ανεπάρκεια κεφαλαίων κίνησης ως βασικότερο εμπόδιο στη λειτουργία του και από 1/4 την ανεπάρκεια ζήτησης και την τρέχουσα οικονομική συγκυρία (κεφαλαιακοί έλεγχοι, καθυστέρηση εισπράξεων Δημοσίου, υψηλή φορολογία κ.α.).

Σε επίπεδο βασικών κλάδων των Υπηρεσιών έλαβαν χώρα οι εξής βασικές μεταβολές:

Ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών στα **Ξενοδοχεία – Εστιατόρια – Τουριστικά Πρακτορεία** αυξάνεται τον Σεπτέμβριο στις 109,6 (από 94,1) μονάδες, σε υψηλότερο επίπεδο έναντι του αντίστοιχου περυσινού (100,4 μον.). Από τους βασικούς δείκτες, οι εκτιμήσεις για την πορεία της τρέχουσας κατάστασης των επιχειρήσεων είναι έντονα θετικές (+51 από +15 μον.), ενώ και στην τρέχουσα ζήτηση καταγράφεται σημαντική βελτίωση (+18 από -3 μον. ο δείκτης). Αντίθετα, οι προβλέψεις για τη βραχυπρόθεσμη ζήτηση επιδεινώνονται ελαφρά (-6 από 0 μον. το ισοζύγιο), ενώ η ίδια εικόνα καταγράφεται και στο ισοζύγιο της απασχόλησης. Ο δείκτης των τιμών κινείται

στις -15 (από +9) μονάδες, ενώ τέλος, διευρύνεται στο 47% (από 32%), το ποσοστό των επιχειρήσεων που αναφέρει απρόσκοπτη επιχειρηματική λειτουργία, με το ¼ να κρίνει ως βασικό λειτουργικό εμπόδιο την ανεπάρκεια ζήτησης και από ένα 12% την ανεπάρκεια κεφαλαίων κίνησης και την τρέχουσα οικονομική συγκυρία.

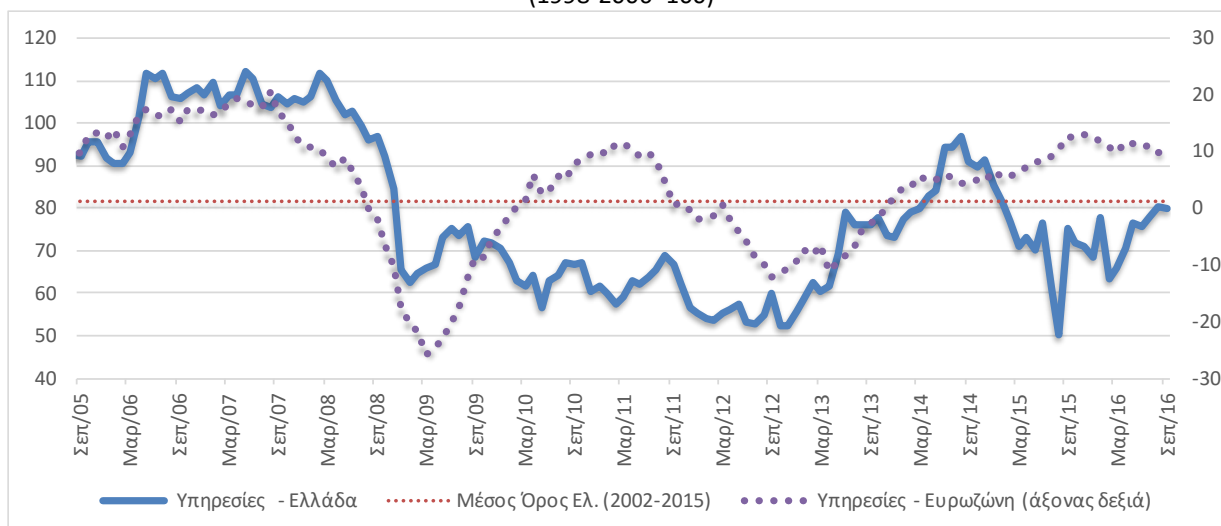
Πίνακας 5: Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στις Υπηρεσίες

Τομέας		Ακραίες τιμές			Μέσος όρος						
Υπηρεσίες (1998-2006=100)		Min	Max		2002-2015	2011	2012	2013	2014	2015	
		53,4 Φεβ-12	122,5 γ' τρίμ. 01		82,2	61,7	54,8	70,4	87,2	68,5	
2015											
Ι	Φ	Μ	Α	Μ	Ι	Ι	Α	Σ	Ο	Ν	Δ
81,2	77,0	71,0	73,1	70,0	76,6	61,3	50,4	75,4	72,0	70,9	68,5
2016											
Ι	Φ	Μ	Α	Μ	Ι	Ι	Α	Σ	Ο	Ν	Δ
77,5	63,2	66,0	70,6	76,6	77,7	67,6	80,2	80,0			

Σημειώσεις: Ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών υπολογίζεται με βάση την κατάσταση της επιχείρησης, καθώς και τις εκτιμήσεις και τις προβλέψεις για την πορεία της ζήτησης.

Πηγή: IOBE

**Διάγραμμα 5: Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στις Υπηρεσίες
(1998-2006=100)**

Πηγή: IOBE, DG Ecfín. Ο δείκτης για την Ευρωζώνη είναι υπό μορφή ισοζυγίου και αντλείται από την DG Ecfín

Πτωτικά κατά 10 μονάδες κινείται τον Σεπτέμβριο ο δείκτης προσδοκιών στους **Ενδιάμεσους Χρηματοπιστωτικούς Οργανισμούς** (δεν περιλαμβάνονται οι Τράπεζες), στις 57,9 μονάδες, σε ελαφρώς υψηλότερα επίπεδα σε σύγκριση με τα αντίστοιχα περσινά (54,3 μον.). Οι εκτιμήσεις για την τρέχουσα κατάσταση των επιχειρήσεων χάνουν έδαφος, με τον δείκτη των -17 μονάδων να διπλασιάζεται, ενώ οι εκτιμήσεις της τρέχουσας ζήτησης διαμορφώνονται στα ίδια περίπου επίπεδα (-26 από -28 μον. το ισοζύγιο), με τις προβλέψεις της βραχυπρόθεσμης ζήτησης να επιδεινώνονται αισθητά (-11 από +13 μον. ο δείκτης). Από τα υπόλοιπα στοιχεία, στις προβλέψεις για την απασχόληση καταγράφονται θετικές μεταβολές (στις -7 από -26 μον. ο δείκτης), με τις αποπληθωριστικές προσδοκίες για τις τιμές να εντείνονται ελαφρά (-11 από -4 μον. ο δείκτης). Τέλος, το ποσοστό εκείνων που δηλώνουν ανεμπόδιστη επιχειρηματική λειτουργία περιορίζεται στο 30% (από 38%), με το 48% να αναφέρει την ανεπαρκή ζήτηση ως σημαντικότερο πρόσκομμα, το 7% την ανεπάρκεια κεφαλαίων κίνησης και το 15% άλλους παράγοντες.

Ήττια ανάκαμψη προσδοκιών καταγράφεται στις **Διάφορες Επιχειρηματικές Δραστηριότητες**, με το σχετικό δείκτη να αυξάνεται στις 57.6 (από 53,9) μονάδες, επίδοση ανάλογη του αντίστοιχου περσινού επιπέδου (58,5 μον.). Στους βασικούς δείκτες, το ισοζύγιο των -30 μονάδων στις εκτιμήσεις για την τρέχουσα κατάσταση των επιχειρήσεων κερδίζει ελαφρά έδαφος (-25 μον.), ενώ ανοδικά κινούνται και οι προβλέψεις για τη βραχυπρόθεσμη ζήτηση (-8 από -25 μον. ο δείκτης), με τις εκτιμήσεις για την τρέχουσα ζήτηση αντίθετα να επιδεινώνονται (-43 από -34 μον.). Στις προβλέψεις για την απασχόληση, ο σχετικός αρνητικός δείκτης κινείται οριακά υψηλότερα, στις -19 (από -21) μονάδες, ενώ ως προς τις τιμές, το σχετικό ισοζύγιο των -15 μονάδων αμβλύνεται (-9 μον.). Τέλος, μειώνεται στο 16% (από 21%) το ποσοστό των επιχειρήσεων που δηλώνει απρόσκοπτη επιχειρηματική λειτουργία, με το 31% να αναφέρει την ανεπάρκεια ζήτησης, το 31% την ανεπάρκεια κεφαλαίων κίνησης και το 18% άλλους παράγοντες ως τα βασικότερα εμπόδια λειτουργίας του.

Ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών στην **Πληροφορική και Ανάπτυξη Λογισμικού** κινείται ανοδικά τον Σεπτέμβριο, στις 84,7 (από 77,9) μονάδες, σε πολύ ανώτερα επίπεδα σε σχέση με τα αντίστοιχα περσινά (48,1 μον.). Οι εκτιμήσεις για την τρέχουσα κατάσταση των επιχειρήσεων επιδεινώνονται, με το σχετικό ισοζύγιο των +5 μονάδων να ισοσκελίζεται, ενώ αντίθετα, τόσο οι εκτιμήσεις για την τρέχουσα ζήτηση, όσο και οι προβλέψεις για τη βραχυπρόθεσμη πορεία της καταγράφουν άνοδο στο σχετικό τους δείκτη (στις +27 από +18 και στις +18 από -5 μον. αντίστοιχα). Θετική είναι η τάση στις προβλέψεις για την απασχόληση του κλάδου (+6 από -3 μον. ο δείκτης), ενώ οι αποπληθωριστικές προσδοκίες για τις τιμές αμβλύνονται (+3 από -13 μον. ο δείκτης). Τέλος, το 42% (από 26%) των επιχειρήσεων δηλώνει απρόσκοπτη επιχειρηματική λειτουργία, με το 1/5 να επισημαίνει αντίστοιχα την ανεπάρκεια ζήτησης και κεφαλαίων κίνησης και ένα 16% τους λοιπούς παράγοντες ως τα κυριότερα προσκόμματα.

Στα ίδια περίπου επίπεδα παραμένουν οι επιχειρηματικές προσδοκίες στις **Χερσαίες Μεταφορές** τον Σεπτέμβριο συγκριτικά με τον Ιούλιο, με το σχετικό δείκτη να διαμορφώνεται στις 80,8 (από 80,1) μονάδες, στα ίδια σχεδόν επίπεδα σε σχέση με τα αντίστοιχα περσινά (81,2 μον.). Οι εκτιμήσεις για την τρέχουσα δραστηριότητα βελτιώνονται (-3 από -14 μον. το ισοζύγιο), όπως και εκείνες για την τρέχουσα ζήτηση (στις +9 από -8 μον. ο δείκτης), με τις προβλέψεις για τη βραχυπρόθεσμη εξέλιξή της αντίθετα να αντισταθμίζουν τις παραπάνω θετικές τάσεις (-16 από +11 μον. ο δείκτης). Από τις υπόλοιπες μεταβλητές, οι προβλέψεις για την απασχόληση επιδεινώνονται (-11 από -2 μον. το ισοζύγιο), ενώ στις τιμές, ο σχετικός δείκτης ισοσκελίζεται (από -5 μον.), με τη συντριπτική πλειονότητα (95%) των ερωτηθέντων να αναμένει και πάλι σταθερότητα. Τέλος, διαμορφώνεται στο 24% (από 19%) το ποσοστό των επιχειρήσεων που δηλώνουν ανεμπόδιστη επιχειρηματική λειτουργία, ενώ από τις υπόλοιπες, το 29% επισημαίνει την ανεπάρκεια κεφαλαίων κίνησης, το 18% την ανεπάρκεια ζήτησης και ένα 14% άλλους παράγοντες ως τα βασικότερα λειτουργικά εμπόδια.

ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΙΚΗ ΕΜΠΙΣΤΟΣΥΝΗ**Ανάκαμψη καταναλωτικής εμπιστοσύνης**

Ο δείκτης καταναλωτικής εμπιστοσύνης ενισχύθηκε αισθητά τον Σεπτέμβριο, φθάνοντας στις -65,9 (από -69,2 τον Ιούλιο) μονάδες. **Μετά τα νέα δημοσιονομικά μέτρα που έφερε η ολοκλήρωση της πρώτης αξιολόγησης, τα οποία όμως είχαν προεξοφληθεί από τα νοικοκυριά τους προηγούμενους μήνες, φαίνεται ότι σταδιακά αυτά εμπεδώνουν τη δυνατότητα βελτίωσης των οικονομικών προοπτικών της χώρας, καθώς μια διαδικασία λήψης πολύ σημαντικών πολιτικών αποφάσεων και υψηλών κινδύνων που την περιέβαλαν έχει πλέον ολοκληρωθεί.** Αυτή η άποψη αποτυπώνεται στη βελτίωση του δείκτη προβλέψεων για την οικονομική κατάσταση της χώρας, εξέλιξη η οποία -σύμφωνα με τις εκτιμήσεις των νοικοκυριών- θα διαχυθεί και σε αυτά. Πάντως, παρά τη σημαντική άνοδο, ο δείκτης καταναλωτικής εμπιστοσύνης συνεχίζει να βρίσκεται το 2016 χαμηλότερα του περυσινού του επιπέδου. Η Ελλάδα παραμένει σταθερά πρώτη ως προς την απαισιοδοξία των νοικοκυριών στην ΕΕ, με την Βουλγαρία να έπεται σε μεγάλη απόσταση (-24,8 από -25,4 μον.), ενώ ακολουθούν η Κροατία (-18,4 από -23,1 μον.), η Ρουμανία (-20 από -19,8 μον.) και η Ουγγαρία (-17,3 από -14,5 μον.). Στην Κύπρο, η καταναλωτική εμπιστοσύνη αυξήθηκε τον Σεπτέμβριο, με το σχετικό δείκτη να κινείται στις -6,2 (από -8,2 τον Ιούλιο) μονάδες. Ο μέσος ευρωπαϊκός δείκτης μεταβλήθηκε θετικά τον Σεπτέμβριο σε σχέση με τον Ιούλιο στην ΕΕ, αλλά διατηρήθηκε σχεδόν στο ίδιο επίπεδο στην Ευρωζώνη, κινούμενος στις -6,4 (από -7,7) και στις -8,2 (από -7,9) μονάδες αντίστοιχα. Παρουσίασε ανοδική τάση σε 19 χώρες. Θετικές τιμές τον Σεπτέμβριο σημειώθηκαν και πάλι 8 χώρες: στις σκανδιναβικές (Σουηδία, Φινλανδία, Δανία), το Λουξεμβούργο, την Τσεχία, την Ολλανδία, την Μάλτα και την Ιρλανδία. Αναλυτικά στην Ελλάδα:

- **Βελτίωση των προβλέψεων για την οικονομική κατάσταση των νοικοκυριών**

Οι προβλέψεις των καταναλωτών για την οικονομική κατάσταση του νοικοκυριού τους τους προσεχείς 12 μήνες βελτιώθηκαν τον Σεπτέμβριο σε σχέση με τον Ιούλιο, με το σχετικό δείκτη να διαμορφώνεται στις -56 (από -62,6) μονάδες. Το 74% (από 71%) των νοικοκυριών αναμένει εκ νέου ελαφρά ή αισθητή επιδείνωση της οικονομικής του κατάστασης, ενώ το 4% (από 3%) προβλέπει αντίθετα βελτίωση. Οι αντίστοιχοι δείκτες σε ΕΕ και Ευρωζώνη διαμορφώθηκαν στις +0,6 και -1,6 μονάδες.

- **Ανάκαμψη και στις προβλέψεις για την οικονομική κατάσταση της χώρας**

Οι προβλέψεις των νοικοκυριών για την οικονομική κατάσταση της χώρας τους το προσεχές 12-μηνο καλυτέρευσαν και τον Σεπτέμβριο, με το σχετικό, χαμηλό δείκτη να αυξάνεται στις -65,3 (από -72,3) μονάδες. Το 81% (από 76%) των καταναλωτών προέβλεψε μικρή ή αισθητή επιδείνωση της οικονομικής κατάστασης της χώρας. Οι αντίστοιχοι δείκτες σε ΕΕ και Ευρωζώνη διαμορφώθηκαν στις -8,7 και -8,2 μονάδες.

- **Ενίσχυση της πρόθεσης για αποταμίευση**

Ο δείκτης της πρόθεσης για αποταμίευση τους προσεχείς 12 μήνες διαμορφώθηκε τον Σεπτέμβριο στις -78,8 (από -83,4) μονάδες. Το 79% (από 82%) των νοικοκυριών δεν θεωρεί καθόλου πιθανή την αποταμίευση στο επόμενο 12μηνο, με το 9% (από 7%) να τη θεωρεί αρκετά ή πολύ πιθανή, ενώ οι σχετικοί δείκτες σε ΕΕ και Ευρωζώνη διαμορφώθηκαν στις -2,5 και -5,8 μονάδες αντίστοιχα.

• **Περισσότερο δυσμενείς προβλέψεις για την πορεία της ανεργίας**

Ο δείκτης πρόβλεψης για την εξέλιξη της ανεργίας τους προσεχείς 12 μήνες επιδεινώθηκε τον Σεπτέμβριο, στις +63,4 (από +58,7) μονάδες. Το ποσοστό των νοικοκυριών που προβλέπει ελαφρά ή αισθητή άνοδο της ανεργίας διαμορφώθηκε στο 78%, (από 75%) με το 6% των ερωτηθέντων να αναμένει για δεύτερο συνεχή μήνα το αντίθετο. Οι αντίστοιχοι δείκτες σε ΕΕ και Ευρωζώνη βρέθηκαν στις +14,9 και +17,2 μονάδες.

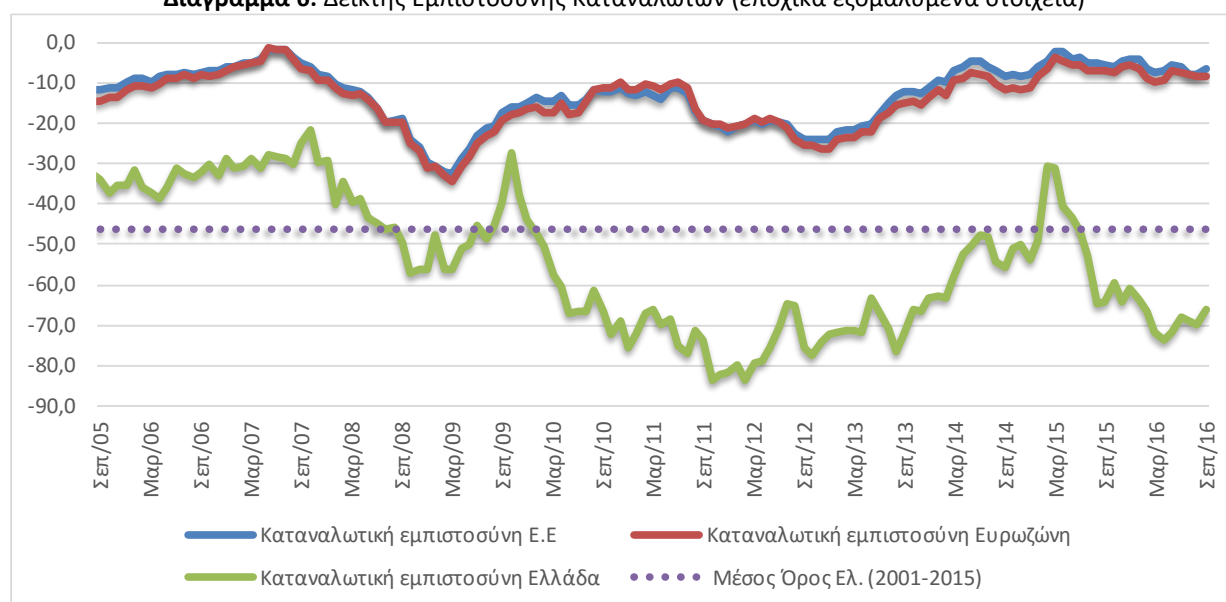
Πίνακας 6: Δείκτης Εμπιστοσύνης Καταναλωτών (εποχικά εξομαλυμένα στοιχεία)

Περιοχή	Ακραίες τιμές		Μέσοι όροι									
	Min	Max	2001-2015	2011	2012	2013	2014	2015				
ΕΕ-28	-31,9 Μαρ-09	0,8 Ιαν-01	-12,1	-15,5	-21,4	-16,4	-6,8	-4,1				
Ευρωζώνη	-34,2 Μαρ-09	1,0 Ιαν-01	-13,6	-14,3	-22,3	-18,6	-10,0	-6,1				
Ελλάδα	-83,8 Οκτ-11	-16,9 Απρ-04	-46,2	-74,1	-74,8	-69,3	-54,0	-50,7				
Περιοχή	2015											
	I	Φ	M	A	M	I	I	A	Σ	O	N	Δ
ΕΕ-28	-6,1	-4,6	-2,0	-2,4	-4,2	-3,5	-5,1	-4,8	-5,6	-5,8	-4,5	-3,9
Ευρωζώνη	-8,4	-6,6	-3,6	-4,6	-5,5	-5,5	-7,1	-6,8	-7,0	-7,5	-5,9	-5,7
Ελλάδα	-49,3	-30,6	-31,0	-40,5	-43,6	-46,8	-52,9	-64,8	-64,2	-59,6	-64,1	-61,1
Περιοχή	2016											
	I	Φ	M	A	M	I	I	A	Σ	O	N	Δ
ΕΕ-28	-4,2	-6,6	-7,3	-6,8	-5,7	-5,8	-7,7	-7,7	-6,4			
Ευρωζώνη	-6,3	-8,8	-9,7	-9,3	-7,0	-7,2	-7,9	-8,5	-8,2			
Ελλάδα	-63,9	-66,8	-71,9	-73,7	-71,9	-68,0	-69,2	-70,1	-65,9			

Σημείωση: ο Δείκτης Εμπιστοσύνης Καταναλωτών υπολογίζεται με βάση τις προβλέψεις για τη γενικότερη οικονομική κατάσταση της χώρας, την οικονομική κατάσταση του νοικοκυριού τους, την πρόθεση αποταμίευσης και την πρόβλεψη για την ανεργία. Οι προβλέψεις κινούνται στο διάστημα +100 (όλοι προβλέπουν αύξηση) έως -100 (όλοι προβλέπουν μείωση) και εμφανίζονται ως διαφορές θετικών-αρνητικών απαντήσεων. Αρνητική διαφορά σημαίνει ότι το ποσοστό αυτών που προβλέπουν μείωση κάθε μεγέθους υπερτερεί του ποσοστού όσων προσδοκούν αύξηση και αντίστροφα.

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή, DG Ecfm

Διάγραμμα 6: Δείκτης Εμπιστοσύνης Καταναλωτών (εποχικά εξομαλυμένα στοιχεία)

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή, DG Ecfm

• Επιδείνωση της πρόθεσης για μείζονες αγορές

Η πρόθεση των καταναλωτών για σημαντικές αγορές τους προσεχείς 12 μήνες (επίπλων, ηλεκτρικών συσκευών κ.λπ.) εξασθένησε τον Σεπτέμβριο, με το σχετικό δείκτη να διαμορφώνεται στις -57,8 (από -52,9) μονάδες. Το 67% (από 56%) των καταναλωτών προέβλεψε ότι θα προβεί σε λιγότερες ή πολύ λιγότερες δαπάνες, ενώ ένα 2% (από 3%) ανέμενε το αντίθετο. Οι ευρωπαϊκοί δείκτες κινήθηκαν στις -15,9 μονάδες στην ΕΕ και στις -19 μονάδες στην Ευρωζώνη.

• Αποκλιμάκωση πληθωριστικών προσδοκιών

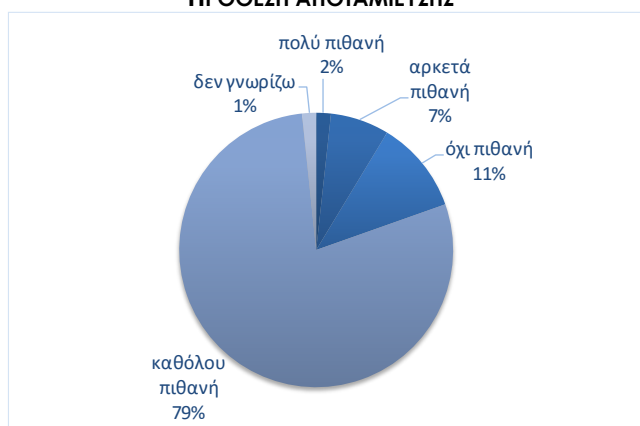
Το θετικό ισοζύγιο 20 μονάδων του Ιουλίου στις προβλέψεις μεταβολών στις τιμές τους προσεχείς 12 μήνες περιορίστηκε και τον Σεπτέμβριο, στις +9,1 μονάδες, με το 45% (από 51%) των νοικοκυριών να προβλέπει αύξηση τιμών με τον ίδιο ή ταχύτερο ρυθμό και το 34% (από 29%) να αναμένει σταθερότητα. Οι αντίστοιχοι δείκτες σε ΕΕ και Ευρωζώνη διαμορφώθηκαν στις +7,5 και +4,7 μονάδες.

• Στα ίδια επίπεδα η οικονομική κατάσταση του νοικοκυριού

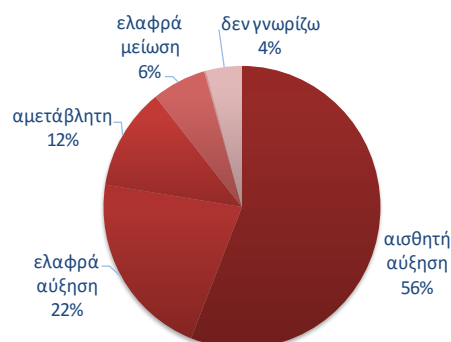
Στις εκτιμήσεις για την τρέχουσα οικονομική κατάσταση του νοικοκυριού, το ποσοστό των καταναλωτών που δηλώνει ότι «μόλις τα βγάζει πέρα» παραμένει τον Σεπτέμβριο στην περιοχή του 65%, όπως συμβαίνει και με το ποσοστό εκείνων που αναφέρουν ότι αντλούν από τις αποταμιεύσεις τους (11-12%). Οι καταναλωτές που δηλώνουν ότι αποταμιεύουν λίγο ή πολύ αντιπροσωπεύουν εκ νέου το 10% του συνόλου των ερωτηθέντων, ενώ όσοι δηλώνουν ότι «έχουν χρεωθεί» παραμένουν στο 13-14%.

Διάγραμμα 7: Βασικοί Δείκτες έρευνας καταναλωτών το επόμενο 12μηνο

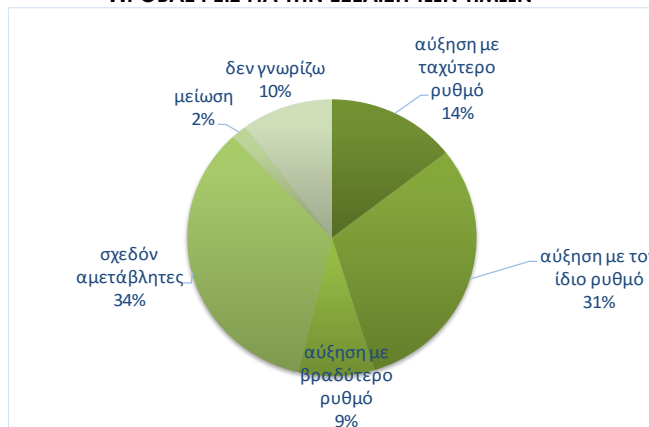
ΠΡΟΘΕΣΗ ΑΠΟΤΑΜΙΕΥΣΗΣ

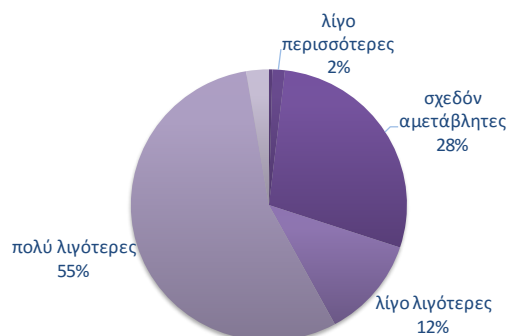
ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ

ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΩΝ ΤΙΜΩΝ

ΠΡΟΘΕΣΗ ΓΙΑ ΜΕΙΖΟΝΕΣ ΑΓΟΡΕΣ

Πηγή: IOBE